

Лідерство та антикризовий менеджмент

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Другий (магістерський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна (денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>90 год (3 кредити), 18 лекцій, 36 практичних занять</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>залік, модульна контрольна робота</i>
Розклад занять	<i>http://roz.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: д.е.н., професор, Войтко Сергій Васильович, s.voytko@kpi.ua Практичні: д.е.н., професор, Войтко Сергій Васильович, s.voytko@kpi.ua +380442049103</i>
Розміщення курсу	<i>https://do.ipو.kpi.ua/course/view.php?id=3218</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Дисципліна «Лідерство та антикризовий менеджмент» є однією з фахових дисциплін для соціологів, які займаються врегулювання конфліктів і медіацією.

***Метою навчальної дисципліни** Метою навчальної дисципліни є формування у студентів знань про міждисциплінарний та системно-структурний підхід до розуміння і вивчення основних проблем лідерства та антикризового менеджменту, а також сформувати у студентів теоретичні знання у сфері лідерства та засад антикризового управління соціальними системами. Стосовно практичних навичок, то студент має аналізувати стан зовнішнього соціокультурного середовища та на основі оцінювання процесів у ньому здійснювати управління, у тому числі антикризове.*

***Предметом вивчення дисципліни** «Лідерство та антикризовий менеджмент» є потреби суспільства у визначенні, формуванні та використанні лідерства у суспільній діяльності та антикризового менеджменту з метою запобігання кризовим явищам і виходу з них.*

Програмні результати навчання:

***відповідність програмних компетентностей компонентам освітньої програми:** ЗК 03 – Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності); ЗК 6 – Здатність приймати обґрунтовані рішення; ФК 7 – Здатність розробляти та оцінювати соціальні проекти і програми.*

забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми: ПР02 – Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки; ПР10 – Оцінювати динаміку актуальних соціальних конфліктів локального, регіонального, національного та міжнародного рівня, вибирати відповідний певному конфлікту спосіб інтервенції та його дизайн.

компетентності: формувати чіткі та усвідомлені уявлення про сутність лідерства та особливості управління колективами; визначати особливості сучасного стану суспільства та окремих його груп з використанням класифікаційних ознак; класифікувати методи, підходи, технології та процедури лідерства; реалізувати на практиці навички антикризового управління в умовах економіки знань та Індустрії 4.0; використовувати інструментарій антикризового менеджменту; реалізовувати на практиці теоретичні основи для формування компетенцій, необхідних для виконання функцій лідера та реалізації засад антикризового менеджменту;

знання: теоретичних засад феномену лідерства, розуміння основних тенденцій та напрямів еволюції понять «управління», «менеджмент»; цілей, завдань і методології антикризового управління; законів, закономірностей, принципів і механізмів антикризового менеджменту; організаційно-правових засад антикризових комунікацій у трудових колективах і публічній адміністрації; методик аналізу та систематизації законодавчих та інших нормативних актів, що регулюють відносини підпорядкованості в організаційних структурах; процесу оцінювання систем антикризового менеджменту бюджетних установ, комерційних і неприбуткових організацій; інструментарію оцінювання причинно-наслідкових зв'язків сталого розвитку та можливості банкрутства в управлінських практиках;

уміння: застосовувати основи методології, технологій та процедур антикризового менеджменту бюджетних установ, комерційних і неприбуткових організацій; обґрунтовувати пріоритетні напрями у розвитку сучасних моделей лідерства; досліджувати антикризові форми управлінської діяльності у публічному просторі та у сфері підприємництва; аналізувати та тлумачити чинне законодавство щодо діяльності публічної адміністрації в умовах конфлікту; самостійно осмислювати особливості інформаційного забезпечення суб'єктів публічної сфери в процесі антикризових комунікацій; робити узагальнені висновки та пропозиції щодо формування публічних відносин на основі лідерства; застосовувати на практиці основні категорії антикризового управління; прогнозувати економічність, ефективність і результативність систем антикризового менеджменту; виконувати документальну роботу за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій з антикризового менеджменту; налагоджувати інформаційні зв'язки за напрямками антикризової управлінської комунікації; розроблювати програми, проекти з розвитку місцевого самоврядування у контексті децентралізації управління;

навички: виявляти передумови формування лідерства у колективі та обирати методи реалізації формального та неформального лідерства на практиці; аналізувати стан внутрішнього та зовнішнього середовищ організації з метою виявлення проблемних і кризових ситуацій; проводити сегментування і класифікацію станів у колективі; формувати та реалізовувати заходи з антикризового управління; надавати пропозиції з удосконалення організаційно-управлінської структури організації;

досвід: практичні навички формування засад лідерства у колективі та вирішення простих антикризових ситуацій у функціонуванні організаційних структур різного рівня та різної правової форми.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна опирається на знання, що отримані при паралельному вивченні дисциплін «Запобігання конфліктів та забезпечення сталого миру» (код навчальної дисципліни ЗО 02), «Методологія та методи соціологічного дослідження конфліктів» (ПО 01), «Соціологія конфліктів та війн у контексті трансформацій та модернізацій» (ПО 02), «Регіональні та етнічні конфлікти: соціально-політичний контекст та миробудівництво» (ПО 03).

На результатах навчання з дисципліни «Лідерство та антикризовий менеджмент» базуються такі кредитні модулі ПО 06 «Переддипломна практика», ПО 07 Робота над магістерською дисертацією.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Лідерство: поняття та форми

- 1.1. Поняття лідерства та його концепції*
- 1.2. Лідерство та керівництво*
- 1.3. Формальне та неформальне лідерство*
- 1.4. Новітні концепції лідерства*

Тема 2. Теорії лідерства

- 2.1. Різновиди лідерства*
- 2.2. Теорії «Х» та «У» МакГрегора*
- 2.3. Теорія «Z» Вільяма Оучи*
- 2.4. Теорії ситуаційного лідерства*

Тема 3. Підходи до вивчення лідерства

- 3.1. Ситуаційний підхід до вивчення лідерства*
- 3.2. Системний підхід до вивчення лідерства*
- 3.3. Причинно-наслідковий підхід до вивчення лідерства*

Тема 4. Лідерство: різновиди та особливості

- 4.1. Лідерство у бізнес-середовищі*
- 4.2. Лідерство у політичній сфері*
- 4.3. Неформальне лідерство*
- 4.4. Визнання лідерства та світові рейтинги лідерів*

Тема 5. Управління кадрами в умовах кризового стану на підприємстві

- 5.1. Кадрова політика в антикризовому менеджменті*
- 5.2. Моральне заохочення працівників при кризовому стані підприємства*
- 5.3. Кадровий резерв в умовах кризи*
- 5.4. Дистанційне виконання працівником функціональних обов'язків*
- 5.5. Гнучкий режим робочого часу в кризовій ситуації*

Тема 6. Кризові явища та принципи антикризового управління

- 6.1. Криза підприємництва та кризові явища в економіці*
- 6.2. Системні принципи антикризового управління*
- 6.3. Універсальні та специфічні принципи антикризового управління*
- 6.4. Категоріально-понятійний апарат антикризового управління*

Тема 7. Світові майданчики з управління кризовими ситуаціями

- 7.1. Засади функціонування європейської системи антикризового управління*
- 7.2. Європейський підхід до антикризового управління*
- 7.3. Американська та японська моделі функціонування механізму антикризового управління*
- 7.4. Антикризове управління при захисті населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру в Україні*
- 7.5. Основні заходи у сфері захисту населення і територій*

Тема 8. Організаційно-управлінські засади антикризового менеджменту та лідерства

- 8.1. Використання мережевих структур у подоланні кризи організаційної структури
- 8.2. Аутсорсинг і дистанційований лідер
- 8.3. Плоскі управлінські структури

Тема 9. Уникнення кризових явищ в епоху Індустрії 4.0

- 9.1. Засади реалізації Четвертої промислової революції
- 9.2. Особливості ведення бізнесу в умовах Індустрії 4.0
- 9.3. Трансформативні інновації в промисловому розвитку
- 9.4. Синтез кризових явищ в Індустрії 4.0

Тема 10. Ресурсне забезпечення процесів антикризового менеджменту

- 10.1. Кадрове забезпечення в Індустрії 4.0
- 10.2. Фінанси в антикризовому управлінні
- 10.3. Знання як ресурс в антикризовому управлінні

Тема 11. Соціальна відповідальність в несприятливих підприємницьких умовах

- 11.1. Соціальна відповідальність у передкризовій, кризовій та післякризовій ситуаціях
- 11.2. Соціально відповідальне управління колективом і лідерство
- 11.3. Антикризовий менеджмент і лідерство для соціально-економічної системи

Тема 12. Управлінські рішення лідерів і наслідки їх реалізації у кризовій ситуації

- 12.1. Лідерство політичних еліт у антикризовому управлінні
- 12.2. Управлінське рішення як програма дій у кризовій ситуації
- 12.3. Освітня сфера у запобіганні кризових явищ

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. Войтко С. В. Лідерство та антикризовий менеджмент : підручник / С. В. Войтко, А. А. Мельниченко. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. Вид-во "Політехніка", 2021. – 194 с.
2. Кононець М. О. Психологія лідерства : навч. посібн. / М. О. Кононець, за заг. ред. О. В. Винославської. Київ : КВЦ, 2020. – 252 с.
3. Тарасов С. Ю. Ефективне управління конфліктами під час змін / С. Ю. Тарасов, М. М. Кривоберець // *Management, marketing methodological aspects of education: achievements and prospects : 31st International scientific and practical conference (August 06 – 09, 2024), Rotterdam, Netherlands. International Science Group, 2024.* – С. 105–108.
4. Калашлінська М. В. Роль медіації у політичних переговорах: переосмислення традиційних підходів / М. В. Калашлінська // *Політичне життя, 2024.* – 4(2023). – С. 123–128.

Додаткова література:

1. Бальвас І. Г. Диференційно-порівняльний підхід до аналізу стану промислового виробництва України у міжкризовий та кризовий періоди / І. Г. Бальвас, С. В. Войтко // *Економіка промисловості: наук.-практ. журнал.* – Донецьк: Інститут економіки промисловості НАН України, 2009. – № 4 (47). – С. 69–72.
2. Бальвас І. Г. Сценарний підхід до аналізу економічної кризи на основі макроекономічних показників (на прикладі країн G8 та України) / І. Г. Бальвас, С. В. Войтко // *збірн. наук. праць «Актуальні проблеми економіки та управління»* – Київ : НТУУ «КПІ» ВПІ ВПК «Політехніка». 2009. – Вип. 3. – С. 17–20.
3. Войтко С. В. Взаємозв'язок прямих іноземних інвестицій та кризових явищ в економіках країн світу / С. В. Войтко, А. А. Кугій // *Вісник Дніпропетровського університету імені Олеся Гончара. Серія «Економіка».* – Дніпропетровськ : Видавець Біла К. О., 2016. – №10/1. Том 24. – С. 104–111.
4. Мельниченко А. А. Антикризове державне управління в контексті подолання проблеми бідності: соціологічний підхід / Мельниченко А. А., Мельниченко С. В., Бондаренко А. І. // *Вісник НТУУ «КПІ». «Політологія. Соціологія. Право» : зб. наук. праць.* – Київ, 2010. – № 4(8). – С. 67–74.

Рекомендації та роз'яснення:

- матеріали з переліку знаходяться у Науково-технічній бібліотеці ім. Г. І. Денисенка, на сайтах <https://opac.kpi.ua>, <https://ela.kpi.ua>, <https://books.google.com.ua>;
- обов'язковими для прочитання є літературні джерела під номерами 1, 2 та 3, інші джерела є факультативними;
- студент має джерело 1 з базового переліку опрацювати повністю, інші використовувати як довідникові;
- Приведені джерела містять основні положення, які стосуються кожної з тем.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни

Методи організації навчання: лекції проблемного характеру, практичні заняття, консультації, самостійна робота, виконання модульної контрольної роботи, робота з навчально-методичною літературою та інформаційними ресурсами;

Загальні методи навчання: метод проблемного та проблемно-пошукового викладу (при виконанні модульної контрольної роботи), пояснювально-ілюстративний, евристичний, репродуктивний, дослідницький, відтворювальний метод (при виконанні модульної контрольної роботи).

Спеціальні методи навчання: презентації, дискусія, аналітична доповідь, завдання аналітичного характеру, кейсові завдання.

Елементи та прийоми: командна робота, презентації, виконання навчального завдання, творчі завдання, аналітична доповідь, дискусія.

Форми та методи оцінювання: опитування, тестування, оцінювання виконання кейсів, оцінювання творчих і навчальних завдань, модульна контрольна робота.

Семестровий контроль – залік.

Запланованими видами навчальних занять є лекції, практичні заняття, виконання індивідуальних завдань у вигляді підготовки доповіді на практичні заняття. Застосовуються підходи активного індивідуального та колективного навчання, які визначаються такими методами та технологіями: 1) методи проблемного навчання (проблемний виклад теми лекції, обговорення класичних кейсів за дисципліною, формування і розгляд сучасних кейсів); 2) особистісно-орієнтовані (розвиваючі) технології, засновані на активних формах і методах навчання («мозковий штурм», «аналіз ситуацій» ділові, рольові та імітаційні ігри, дискусія, експрес-конференція, навчальні дебати, круглий стіл, кейс-технологія, проектна технологія та ін.); 3) інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи студентів, а також лекції та семінарські заняття на основі презентації.

Основними цілями практичних занять є обговорення і перевірка рівня засвоєння теоретичного матеріалу, виконання практичних завдань, які актуалізують теоретичні знання студентів і розвивають навички їх прикладного застосування. Ці заняття мають на меті розвиток у студентів вміння працювати з літературою, проведення публічних виступів, формулювання та відстоювання власної позиції, вміння брати активну інтерактивну участь у дискусії, формулювання і розв'язання задач.

Тематика та структурно-логічна побудова курсу

Навчальним планом передбачено проведення 18 годин лекційних (Л) один раз на два тижні та 36 годин практичних занять (П) один раз на тиждень, модульний контроль, індивідуальне завдання у вигляді модульної контрольної роботи.

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота організовується викладачем на кожному практичному занятті постановкою завдання студентам з пошуку, класифікації та систематизації інформації, яка буде необхідною на наступне практичне заняття. Також на заняттях надається студентам індивідуальне домашнє завдання, яке він має виконати та обговорити на наступному занятті. Орієнтовний термін виконання кожного завдання – 1 година. Також на першому лекційному занятті студентам оголошується перелік питань та літературні джерела, у яких знаходиться необхідний матеріал, для самостійного вивчення. Також надаються матеріали для підготовки модульної контрольної роботи – орієнтовні витрати часу 5 годин.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни

Система вимог до освоєння матеріалу навчальної дисципліни студентом:

Відвідування занять. Відвідування лекцій, практичних занять, а також відсутність на них, не оцінюється. Однак, студентам рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал і розвиваються навички, необхідні для виконання семестрового завдання (модульна контрольна робота). Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активність студента, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички.

Дистанційний режим навчання. У разі запровадження обмежень на відвідування університету, пов'язаних з введенням правового режиму воєнного стану в Україні, освітній процес здійснюється у дистанційному режимі відповідно до Положення про дистанційне навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/188>), Регламенту організації освітнього процесу в дистанційному режимі (<https://profkom.kpi.ua/reglament-organizatsiyi-osvitnogo-protsesu-v-distsantsynomu-rezhimi>) та Регламенту проведення семестрового контролю в дистанційному режимі (<https://osvita.kpi.ua/node/148>). У режимі дистанційного навчання заняття відбуваються у вигляді онлайн-конференції на платформі Zoom. Посилання на конференцію видається кожному студенту на початку семестру. Результати оцінювання висвітлюють у АС «Електронний кампус» на особистій сторінці здобувача (<https://ecampus.kpi.ua>).

Норми етичної поведінки. Норми етичної поведінки здобувачів ВО та працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>. На території університету здобувачі мають поводити себе відповідно до Правил внутрішнього розпорядку (<https://kpi.ua/admin-rule>). В аудиторіях на лекційних та практичних заняттях, а також під час проведення занять у формі відеоконференції, користуватись стільниковим телефоном потрібно у беззвучному режимі та тільки для пошуку необхідної для виконання завдань інформації, у т.ч. в інтернеті. Під час дистанційного режиму навчання слід використовувати інформацію, що розміщена на Платформі дистанційного навчання «Сікорський» / Електронний кампус.

Позааудиторні заняття. Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь у конференціях, форумах, круглих столах, тренінгах тощо.

Залучення професіоналів-практиків. Для опанування і поглиблення практичних навичок для спільного проведення занять можуть бути запрошені професіонали-практики (стейкхолдери).

Оцінювання контрольних заходів здійснюється згідно з Положенням про систему оцінювання результатів навчання у КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/node/37>), Положення про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/32>). Нижня межа позитивного оцінювання

кожного контрольного заходу складає не менше 60 % від балів, визначених для цього контрольного заходу, а негативний результат оцінюється в 0 балів.

Поточний контроль проводиться як оцінювання результатів навчання здобувачів на основі поопераційного контролю та накопичення рейтингових балів за виконання завдань у процесі навчання відповідно до РСО.

Календарний контроль проводиться двічі на семестр і передбачає проведення модульної контрольної роботи (поділеної на 2 частини), яка здійснюється у вигляді письмової роботи, що містить аналітичні завдання. Умовою отримання позитивної оцінки з календарного контролю з навчальної дисципліни є значення поточного рейтингу здобувача не менше, ніж 50 % від максимально можливого на час проведення такого контролю.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку за РСО-1 (першого типу), що передбачає оцінювання результатів навчальної діяльності здобувача впродовж семестру, передбачених заходами поточного контролю.

Пропущені контрольні заходи оцінювання. Кожен студент (здобувач ВО) має право відпрацювати пропущені з поважної причини (лікарняний, мобільність тощо) заняття за рахунок самостійної роботи. Детальніше за посиланням: <https://kpi.ua/files/n3277.pdf>. У разі пропуску з поважної причини заняття, на якому проходив контрольний захід, здобувачу ВО надається можливість додатково скласти контрольне завдання впродовж найближчого тижня. У разі порушення термінів і невиконання завдання з неповажних причин, здобувач не допускається до складання заліку в основну сесію. Варто враховувати, що МКР складаються лише у призначений період. Якщо контрольні заходи, або виконання завдань пропущені з поважних причин (хвороба або вагомі життєві обставини), надається можливість додатково скласти завдання впродовж найближчого тижня. Невиконання завдань, а також порушення термінів їх виконання з неповажних причин не нададуть можливості набрати відповідні бали рейтингу. Порядок ліквідації академічної заборгованості та перескладання семестрового контролю регулюється Положенням про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання у КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/32>). Здобувач, у якого за результатами семестрового контролю виникла академічна заборгованість, має право її ліквідувати відповідно до Положення про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/177>).

Призначення заохочувальних та штрафних балів. Заохочувальні бали можуть бути отримані за участь у студентських олімпіадах і конкурсах наукових робіт, додаткове проходження онлайн курсів з поглибленим вивченням окремих тем курсу, наукові публікації (10 % від суми стартових балів: 5 балів). Заохочувальні не входять до основної шкали РСО. Заохочувальні бали здобувачам ВО можуть нараховуватись за такі види наукової та дослідної роботи (усього – не більше 5 балів):

- проведення науково-дослідної роботи, результати якої представлено у вигляді наукових тез (ваговий бал – 3), наукової статті (ваговий бал – 5);
- отримання студентом (здобувачем ВО) диплому за тематикою курсу (неформальна освіта) (ваговий бал – 10);
- участь в олімпіадах I та II рівнів, що відповідають тематиці дисципліни (ваговий бал – 5);
- участь у конкурсах наукових робіт, що відповідають тематиці дисципліни (ваговий бал – 10).

Штрафні бали не передбачаються.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті. Порядок визнання таких результатів регламентується Положенням про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті <https://osvita.kpi.ua/index.php/node/179>. Можуть бути зараховані окремі змістовні модулі або теми дисципліни. В такому разі здобувач

звільняється від виконання відповідних завдань, отримуючи за них максимальний бал відповідно до рейтингової системи оцінювання.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання. Студент (здобувач) може підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Студенти (здобувачі) мають право аргументовано оскаржити результати контрольних заходів, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного. У випадку не згоди здобувача з оцінкою за результатами контрольного заходу, він має право подати апеляцію у день оголошення результатів відповідного контролю на ім'я декана факультету за процедурою визначеною Положенням про апеляції в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/182>).

Академічна доброчесність. Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Використання штучного інтелекту. Використання штучного інтелекту регламентується «Політикою використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського» (<https://osvita.kpi.ua/node/1225>). Усі завдання, як під час виконання навчальних завдань з дисципліни, так і індивідуальні завдання, мають бути результатом власної оригінальної роботи здобувача. Використання ШІ для автоматичної генерації відповідей без подальшого їх аналізу та доопрацювання заборонено. Здобувачам не рекомендується покладатися на ШІ як на єдине джерело інформації. Важливо перевіряти та аналізувати отримані дані з інших авторитетних джерел. Усі випадки використання ШІ для виконання завдань мають бути чітко вказані та задокументовані. Це стосується як використання текстових генераторів, так і інших інструментів ШІ. Використання ШІ має відповідати принципам академічної доброчесності. Недотримання цього положення розглядатиметься як порушення академічної етики.

Норми етичної поведінки. Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Інклюзивне навчання. Засвоєння знань та умінь у процесі вивчення дисципліни може бути доступним для більшості осіб з особливими освітніми потребами, окрім здобувачів з серйозними вадами зору, які не дозволяють виконувати завдання за допомогою персональних комп'ютерів, ноутбуків та/або інших технічних засобів.

Навчання іноземною мовою. У процесі виконання завдань студентам може бути рекомендовано звернутися до англомовних джерел.

Передбачено можливість проведення лекційних і практичних занять англійською мовою, що сприятиме оволодінню професійною термінологією мовою оригіналу. Кількість і графік проведення занять англійською мовою узгоджується викладачем зі студентами на початку семестру.

Позааудиторні заняття. Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь у конференціях, форумах, круглих столах тощо.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Семестрова атестація проводиться у вигляді заліку. Для оцінювання результатів навчання застосовується 100-бальна рейтингова система та університетська шкала. Оцінювання передбачає застосування рейтингової системи першого типу (попередній рейтинг здобувача скасовується і він отримує оцінку з урахуванням результатів залікової контрольної роботи) згідно Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (PCO-1) (<https://osvita.kpi.ua/node/37>). Максимальний сумарний рейтинг за курс – 100 балів.

Нижня межа позитивного оцінювання кожного контрольного заходу складає 60% від його рейтингового балу.

Поточний контроль: експрес-опитування, опитування за темою заняття.

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Семестровий контроль: залік

Умови допуску до семестрового контролю: семестровий рейтинг рівно чи більше 60 балів.

Робота на практичних заняттях оцінюються на 10 балів максимум, кожному студентові надається можливість вирішити 4 завдання, кожна з них оцінюється від 0 до 5 балів.

Виконання домашніх завдань оцінюється максимум на 20 балів, заплановано 10 домашніх завдань, кожне з яких оцінюється від 0 до 2 балів.

Підготовка модульної контрольної роботи та доповіді оцінюється на 20 балів: від 0 до 20 балів.

Календарний контроль проводиться двічі на семестр і здійснюється на основі виконання домашніх завдань. Кожен модульний контроль – це 5 домашніх завдань. Для зарахування (атестації) календарного контролю достатньо набрати 11 балів з 20.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни

Докладний перелік питань, які виносяться на семестровий контроль, представлений у дистанційному курсі ОК. Також можливо зарахування сертифікатів про проходження дистанційних або онлайн-курсів за відповідною тематикою до рейтингу здобувача, на платформі масових відкритих онлайн-курсів Prometheus.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відеоконференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Позааудиторні заняття

У межах вивчення навчальної дисципліни можлива участь у конференціях, форумах, круглих столах, олімпіадах відповідного спрямування

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус) складено:

професор, д.е.н., професор кафедри теорії та практики управління, Войтко Сергій Васильович

Ухвалено кафедрою теорії та практики управління (протокол № 15 від 07.06.2024 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол № 9 від 26.06.2024 р.)

Домашнє завдання

Завдання 1. Сформулюйте власне визначення понять «лідерство» та «керівництво».

Завдання 2. Визначте 3–5 професій з «Класифікатора професій України (ДК 003:2010), які стосуються формального лідерства. Зазначити коди за класифікатором професій (КОД КП), номери випусків ЄТКД (Єдиний тарифно-кваліфікаційний довідник робіт та професій робітників) і номери випусків ДКХП (Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників), а також професійну назву роботи.

Завдання 3. Оберіть набори класичних теорій лідерства (за списком групи) та знайдіть для них одну чи декілька подібних теорій з новітніх теорій лідерства.

Набори класичних теорій лідерства:

Набір 1. Теорія рис, теорія великої особистості (1948 р., Р. М. Стогдилл).

Набір 2. Поведінкові теорії (а) університет Огайо, б) Мічиганський університет, в) Техаський університет).

Набір 3. Ситуаційні теорії (а) Ф. Фідлера, б) П. Херсі та Б. Бланчард, в) В. Врум і Ф. Йеттон).

Набір 4. Трансформаційне лідерство, харизматичний лідерство.

Набір 5. Трансакційне лідерство, теорія «шлях-мета» (М. Еванс і Р. Хаус).

Набір 6. Теорія К. Левіна, Теорія (модель) суцільного середовища (континууму) (Р. Танненбаум і У. Шмідт).

Набір 7. Інтерактивне керівництво (жіночий підхід до лідерства), віртуальне лідерство.

Набір 8. Форми ідеального лідерства: Лідерство-служіння; Лідерство 5-го рівня (за моделлю Дж. Коллінза).

Набір 9. Теорія Д. МакГрегора (стилі Х та Y).

Набір 10. Теорія Р. Лайкерта (організації 1, 2, 3, 4 типів).

Новітні теорії лідерства:

а) теорія «емоційного інтелекту» Д. Голмана /1995р./;

б) концепція «гарячих груп» і теорія сполучного лідерства Дж. Ліпман-Блюмен /1995р., 1997р./;

в) теорія «двигуна лідерства» Н. Тічі /1997р./;

г) теорія опосередкованого лідерства Р. Фішера і А. Шарпа /1998р./;

д) ідея «розподіленого» або «такого, що розділяється» лідерства Д. Бредфорда та А. Коена /1998р./;

е) концепція «трубопроводу лідерства» /2001р./;

є) теорія «стимулювання внутрішнього» лідерства К. Кэшмана /2001р./;

ж) концепція «первинного» лідерства Д. Голмана та Р. Бояциса /2002р./;

з) лідерство як управління парадоксами Ф. Тромпенаарса та Ч. Хемпден-Тернера /2002р./).

Завдання 4. Приведіть критерії, якими би Ви користувалися при вивчення лідерства за ситуаційним і системним підходами.

Завдання 5. Приведіть і опишіть зі своєї точки зору ефекти часу та місця у формуванні лідерів бізнесу (рекомендується розглянути діяльність ТОР-менеджерів корпорацій з капіталізацією понад 1 млрд дол.).

Завдання 6. Приведіть 2-3 науково обґрунтовані періоди циклічних процесів в економіці та визначте на якій стадії була економіка України у різні роки (роки розподіляються у групі з метою не повторення однакових періодів).

З науково обґрунтованими та систематизованими циклічними процесами можна ознайомитися у статті (табл. 3), а також у приведеній літературі у кінці цієї статті за посиланням <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1858>).

Завдання 7. Запропонуйте перелік заходів (до 10 пунктів) антикризового управління для транснаціональних корпорацій з капіталізацією понад 1 млрд дол. при припущенні того,

що вони у поточний період попали у кризову ситуацію (оберіть різні компанії з метою не повторення однієї і тієї ж компанії серед студентів у групі).

Завдання 8. Для обраної у Завданні 7 корпорації знайдіть у ЗМІ за останній місяць інформацію, яка стосується безпосередньо неї (не більше 10 новин). Класифікуйте цю інформацію стосовно сильних і слабких сигналів).

Завдання 9. Опишіть науковим стилем (від 0,5 до 1,0 сторінки, 14 пт, інтервал 1,0) можливу трансформацію ресурсів Вашого підприємства (можна взяти обране вище підприємство, або те, на якому Ви працюєте / працювали). У описі звернути увагу на рейтингування джерел ресурсів за важливістю для підприємства, доступності їх для підприємства, можливості самозабезпечення ними на підприємстві. Доцільно привести способи мобілізації та інтенсифікації ресурсного забезпечення на поточному періоді та у період кризового стану.

Завдання 10. Розподілити серед студентів групи по 3 питання з переліку, що приведений нижче. За кожним завданням знайти інформацію і підготувати відповідь у обсягу до 1000 знаків (близько півсторінки).

Перелік питань для заліку

1. Сформулюйте поняття «лідерство» та «керівництво».
2. Розкрийте особливості формального та неформального лідерства.
3. Приведіть класичні та новітні теорії лідерства.
4. Розкрийте положення концепції харизматичного лідерства.
5. Розкрийте положення концепції перетворюючого лідерства (лідерства для змін).
6. Поясніть сферу застосування теорії «Х» и «Y» МакГрегора.
7. Розкрийте модель ситуаційного лідерства Стінсона-Джонсона.
8. Охарактеризуйте системи лідерства в менеджменті за Лайкертом.
9. Поясніть континуум лідерської поведінки Танненбаума-Шмидта.
10. Охарактеризуйте особливості ситуаційного та системного підходів вивчення лідерства.
11. Охарактеризуйте особливості лідерства у бізнес-середовищі та у політичній сфері.
12. Розкрийте феномен топ-менеджерів.
13. Опишіть ефекти часу та місця у формуванні лідерів бізнесу.
14. Приведіть перелік індикаторів, що характеризують бізнес-лідерство.
15. Розкрийте феномен політичних еліт.
16. Приведіть критичні та функціональні теорії еліт.
17. Розкрийте співвідношення термінів еліта та панівний клас.
18. Розкрийте модель «Мітчелла и Хауса» та модель «шлях-ціль».
19. Покажіть взаємозв'язок між керівником і підлеглими на основі моделі Фідлера.
20. Порівняйте авторитарне, демократичне та ліберальний стилі керівництва.
21. Охарактеризуйте управлінські рішення як програми до дій.
22. Приведіть перелік принципів і функцій антикризового управління.
23. Опишіть методи та процес антикризового управління.
24. Назвіть рівні ієрархії системи управління та напрями інформаційних потоків.
25. Охарактеризуйте етапи розвитку та наукові школи управління.
26. Опишіть сутність передбачення кризи чи кризового явища.
27. Розкрийте процедуру аналізу симптомів стану об'єкту в умовах кризи.
28. Опишіть інструментарій нівелювання кризового явища.
29. Поясніть мету забезпечення подальшого стійкого розвитку системи.
30. Приведіть функції та функціональні стратегії антикризового управління.
31. Наведіть характеристики методів та інструментарію антикризового управління.
32. Приведіть перелік заходів антикризового управління.
33. Розкрийте особливості оперативного виявлення ознак кризового стану.

34. Наведіть можливі слабкі та сильні сигнали зовнішнього та внутрішнього середовищ.
35. Розкрийте процес управління проектами як засіб оперативного управління у кризовій ситуації.
36. Класифікуйте ознаки ресурсів організації.
37. Опишіть процес забезпечення ресурсами організації.
38. Встановіть критерії для визначення критичних рівнів ресурсів організації.
39. Приведіть способи мобілізація та інтенсифікація ресурсного забезпечення.
40. Опишіть інтенсивне та екстенсивне використання ресурсного забезпечення.
41. Назвіть показники, які відображають можливість чи наявність кризового стану.
42. Поясніть необхідність аудиту фінансової діяльності підприємств і організацій.
43. Розкрийте такі стани підприємств як банкрутство та санація.
44. Розкрийте механізми виникнення циклічних кризових ситуацій.
45. Охарактеризуйте соціально-політичні та факторні цикли.
46. Наведіть можливості використання циклічних процесів для становлення лідерів.
47. Охарактеризуйте процеси керування політичними, конституційними, урядовими кризами.
48. Охарактеризуйте процеси корпоративного управління у антикризовому менеджменті.
49. Розкрийте можливості використання положень концепції сталого розвитку у подоланні соціально-економічних криз.